

ΣΧΟΛΙΚΗ ΧΡΟΝΙΑ 2026-2027
ΠΛΑΙΣΙΟ ΜΑΘΗΣΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ
ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ/ΕΜΒΑΘΥΝΣΗΣ Γ΄ ΛΥΚΕΙΟΥ
Β΄ ΤΕΤΡΑΜΗΝΟ

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	
ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΠΕΡΙΟΔΟΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ: 4 ΠΕΡΙΟΔΟΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΤΕΤΡΑΜΗΝΟΥ: 48	ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ

ΔΙΔΑΚΤΙΚΑ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΑ /ΠΗΓΕΣ ΑΝΤΛΗΣΗΣ ΥΛΙΚΟΥ

1. Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας, Α΄ τεύχος, Α΄ Τάξη Γενικού Λυκείου, ΙΤΥΕ «Διόφαντος», 2012 =ΚΝΕΛ Α΄ <http://ebooks.edu.gr/new/bookspdf.php?course=DSGL-A111>
2. Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας, Β΄ τεύχος, Β΄ Τάξη Γενικού Λυκείου, ΙΤΥΕ «Διόφαντος», 2012= ΚΝΕΛ Β΄
3. Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας, Β΄ τεύχος, Β΄ Τάξη Γενικού Λυκείου, Βιβλίο Καθηγητή, <http://ebooks.edu.gr/new/books-pdf.php?course=DSB106>
4. Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας, Γ΄ τεύχος, Γ΄ Τάξη Γενικού Λυκείου, ΙΤΥΕ «Διόφαντος», 2012= ΚΝΕΛ Γ΄
5. Κείμενα Κυπριακής Λογοτεχνίας, Τόμος Α΄, ΥΠΠ, ΠΙ, ΥΑΠ, 2015= ΚΚΛ Α΄
6. Κείμενα Κυπριακής Λογοτεχνίας, Τόμος Β΄, ΥΠΠ, ΠΙ, ΥΑΠ, 2012= ΚΚΛ Β΄
7. Νεότερη Ευρωπαϊκή Λογοτεχνία, Ανθολόγιο μεταφράσεων, Β΄ Γενικού Λυκείου – Επιλογής, ΟΕΔΒ, Αθήνα, 2009 = ΝΕΛ Β΄, <http://ebooks.edu.gr/new/course-main.php/?course=DSGL-B125>
8. Ανθολόγιο Ευρωπαϊκής Λογοτεχνίας για το Λύκειο, ΥΑΠ, 1998 =ΑΝΘ.ΕΥΡ.Λ.
9. Νεοελληνική λογοτεχνία Γ΄ Γενικού Λυκείου - Θεωρητικής κατεύθυνσης = ΝΕ. ΛΟΓ. Γ΄ <http://ebooks.edu.gr/new/course-main.php?course=DSGL-C132>
10. Νεοελληνική λογοτεχνία Γ΄ Γενικού Λυκείου - Θεωρητικής κατεύθυνσης. Βιβλίο του Καθηγητή <http://ebooks.edu.gr/new/course-main.php?course=DSGLC132>
11. Ανθολογία Νεοελληνικής Ποίησης, Γ΄ Λυκείου, ΥΑΠ, 2015 (ανατύπωση)= ΑΝΠ Γ΄
12. Λογοτεχνία Προσανατολισμού – Εμβάθυνσης Β΄ - Γ΄ Λυκείου. Ανθολόγιο κειμένων (ειδική έκδοση), ΥΠΠΑΝ, ΠΙ, ΥΑΠ, 2020 (2017) = ΛΠΕ
13. Δημιουργική Γραφή, Οδηγίες Πλεύσεως, ΥΠΠ, ΠΙ, ΥΑΠ, 2012, http://www.schools.ac.cy/eyliko/mesi/Themata/logotechnia/vivlia_anaforas.html
14. Έκφραση – Έκθεση, τεύχος Α΄, Γενικό Λύκειο, ΙΤΥΕ «Διόφαντος», 2012 (βλ. ενότητα σχετικά με την αφήγηση και την περιγραφή)
15. Χριστόφορος Λιοντάκης, Ανθολογία Γαλλικής Ποίησης, Αθήνα, Καστανιώτης, 1988. = ΑΝΘ. ΓΑΛ. Π.
16. Λίνος Πολίτης, Ποιητική Ανθολογία, Αθήνα, Δωδώνη, 1982, τ. 7. = ΛΠ. ΑΝΘ.
17. Arthur Rimbaud, Μια εποχή στην Κόλαση (μτφρ. Χριστόφορος Λιοντάκης), Αθήνα, Γαβριηλίδης, 2013. = Rimbaud

ΓΕΝΙΚΟΣ ΣΚΟΠΟΣ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Το μάθημα της Λογοτεχνίας Προσανατολισμού / Εμβάθυνσης στη Β΄ Λυκείου, εξελισσόμενο σπειροειδώς ως οργανική συνέχεια των προηγούμενων τάξεων, στοχεύει στην καλλιέργεια του λογοτεχνικού γραμματισμού και της **κριτικής αισθητικής αντίληψης** των μαθητών/μαθητριών, προσεγγίζοντας το κείμενο ως **καλλιτεχνικό και κοινωνικοπολιτισμικό φαινόμενο**. Στο μάθημα αυτό οι μαθητές/μαθήτριες έχουν τη δυνατότητα επιπλέον να εμβαθύνουν, με έμφαση α) στη διαλεκτική σχέση ευρωπαϊκής και νεοελληνικής λογοτεχνίας και β) στην εξέλιξη των λογοτεχνικών ρευμάτων πρώτα στην Ευρώπη και μετέπειτα στην Ελλάδα. Η ύλη οργανώνεται ιστορικά από το 1920 έως τον 20ό αιώνα με αντιπροσωπευτικά έργα της ελληνικής, κυπριακής και μεταφρασμένης γραμματείας, με σκοπό την κατανόηση των αντίστοιχων ρευμάτων και τάσεων στο ιστορικό και κοινωνικό τους πλαίσιο.

Κεντρικό άξονα της διδασκαλίας αποτελούν οι **δείκτες επάρκειας και επιτυχίας**, με τη διδακτική πορεία να ξεκινά πάντα από το ίδιο το έργο και να προχωρά προς τα εκφραστικά μέσα ή τις τεχνικές, με οδηγό τη **Σύνοψη Λογοτεχνικού Γραμματισμού**. Στο πλαίσιο αυτό, η ποίηση προσεγγίζεται μέσα από τα χαρακτηριστικά της επώνυμης παραδοσιακής ποίησης και τη μετάβαση στη μοντέρνα γραφή, εστιάζοντας στον ελεύθερο στίχο, τα σύμβολα και το ποιητικό υποκείμενο, η πεζογραφία μέσα από τη διάκριση των βασικών ειδών, όπως το διήγημα, η νουβέλα και το μυθιστόρημα, και την εμβάθυνση σε ζητήματα αφηγηματολογίας, όπως οι τεχνικές και ο χρόνος, ενώ τα επιμέρους σχήματα λόγου συνεξετάζονται ενιαία ως «**εκφραστικά μέσα**». Η όλη προσέγγιση στηρίζεται στην ανάδειξη των διαχρονικών **ανθρωπιστικών μηνυμάτων**, στην ένταξη των έργων στην εποχή τους, στη σύνδεσή τους με τη σύγχρονη πραγματικότητα των εφήβων και στη συνδυαστική τους μελέτη μέσω της **διακειμενικότητας**, της **διαθεματικότητας** και της **διακαλλιτεχνικότητας**.

ΒΑΣΙΚΟΙ ΑΞΟΝΕΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ:

Παράλληλα, οι βασικοί άξονες του προγράμματος σπουδών αναπτύσσονται σε τρία επίπεδα που αφορούν το γνωστικό περιεχόμενο, το αξιακό υπόβαθρο και τις κομβικές δεξιότητες. Στο **γνωστικό πεδίο** επιδιώκεται η γνωριμία με την εξέλιξη της λογοτεχνίας από το 1920 έως τον 20ό αιώνα, η γλωσσική και αισθητική καλλιέργεια, η διάκριση των γενών, η χρήση της ορολογίας και η διαμόρφωση συστηματικής αναγνωστικής συνήθειας. Στο **αξιακό επίπεδο**, οι μαθητές/μαθήτριες ευαισθητοποιούνται σε θέματα πολιτισμικής κληρονομιάς και ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπως η ελευθερία, η δημοκρατία, η αλληλεγγύη και ο σεβασμός στη διαφορετικότητα, ενώ παράλληλα συνδέουν τα έργα με σύγχρονα κοινωνικά και υπαρξιακά ζητήματα. Τέλος, ως προς τις **κομβικές δεξιότητες**, το μάθημα στοχεύει στη διαμόρφωση κριτικά σκεπτόμενων πολιτών που αναπτύσσουν αναλυτική και δημιουργική σκέψη, εξασκούνται στη συγκριτική ανάγνωση, αντιλαμβάνονται τη γραφή ως δυναμική παρέμβαση στην πραγματικότητα και μαθαίνουν να παράγουν δομημένο, τεκμηριωμένο γραπτό και προφορικό λόγο.

ΣΥΝΟΨΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ ΓΙΑ ΤΟ ΛΥΚΕΙΟ

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ	
Τα γένη της Λογοτεχνίας	Ποίηση, πεζογραφία, θέατρο
Α. Δημοτική Ποίηση	
Εκφραστικά μέσα Αναγνώριση και λειτουργία τους στο ποίημα	Επανάληψη, παρήχηση, παρομοίωση, μεταφορά, προσωποποίηση, υπερβολή, σχήμα κύκλου, ασύνδετο σχήμα. <u>Λειτουργία:</u> (ενδεικτικά) προσφέρουν ρυθμό, ζωντανές εικόνες, έμφαση στο νόημα και συναισθηματική ένταση
Χαρακτηριστικά Δημοτικής Ποίησης	- Κανόνας της ισομετρίας - Δεκαπεντασύλλαβος στίχος - Επαναλήψεις - Σχήμα των τριών

	- Σχήμα του αδυνάτου - Τυπικά επίθετα (σταθεροί χαρακτηρισμοί προσώπων ή πραγμάτων) - Λιτός και ζωντανός λόγος
Β. Παραδοσιακή Ποίηση	
Χαρακτηριστικά	Μέτρο, στροφές, ομοιοκαταληξία, λυρικό ύφος, συνάφεια τίτλου και περιεχομένου του ποιήματος
Εκφραστικά μέσα • Αναγνώριση και λειτουργία τους στο ποίημα	Επανάληψη, παρήχηση, εικόνες (οπτικές, ακουστικές, οσφρητικές, γευστικές, απτικές), παρομοίωση, μεταφορά, προσωποποίηση, αλληγορία, αντίθεση, ασύνδετο σχήμα, υπερβολή, κοσμητικά επίθετα <u>Λειτουργία:</u> (ενδεικτικά) προσφέρουν ρυθμό/μουσικότητα, δημιουργούν ζωντανές εικόνες, τονίζουν το νόημα και ενισχύουν τη συναισθηματική ένταση.
Το ποιητικό υποκείμενο: η «φωνή» που εκφράζεται στο ποίημα	Διάκριση <i>ποιητικού υποκειμένου</i> από τον δημιουργό του ποιήματος, δηλ. τον ποιητή
Γ. Μοντέρνα Ποίηση	
Χαρακτηριστικά	Ελεύθερος στίχος, απουσία μέτρου, απουσία ομοιοκαταληξίας, άνισες στροφές, χαλαρή στίξη, χαλάρωση της λογικής και νοηματικής αλληλουχίας, ασάφεια νοημάτων, σύμβολα, διασκελισμός, απλή και καθημερινή γλώσσα, αινιγματικός/αμφίσημος τίτλος σε σχέση με το περιεχόμενο του ποιήματος
Εκφραστικά μέσα • Αναγνώριση και λειτουργία τους στο ποίημα	Επανάληψη, παρήχηση, εικόνες (οπτικές, ακουστικές, οσφρητικές, γευστικές, απτικές), παρομοίωση, μεταφορά, προσωποποίηση, αλληγορία, αντίθεση, ασύνδετο σχήμα, υπερβολή, κοσμητικά επίθετα. <u>Λειτουργία:</u> (ενδεικτικά) προσφέρουν ρυθμό/μουσικότητα, δημιουργούν ζωντανές εικόνες, τονίζουν το νόημα και ενισχύουν τη συναισθηματική ένταση.
Το ποιητικό υποκείμενο: η «φωνή» που εκφράζεται στο ποίημα	Διάκριση <i>ποιητικού υποκειμένου</i> από τον δημιουργό του ποιήματος, δηλ. τον ποιητή
Ποιητική λέξη – Σύμβολο • Σημασία και συμβολιστική λειτουργία της ποιητικής λέξης • Συγκινησιακός χαρακτήρας της ποίησης	Η μεταφορική σημασία των λέξεων στα ποιήματα και η λειτουργία τους ως συμβόλων • Λειτουργία του ποιητικού συμβόλου ως εμπλουτισμένου γλωσσικού σημείου με μεταφορικές σημασίες • Συναισθηματική και νοηματική αλληλουχία λέξεων
Δ. Πεζογραφία	
Βασικές μορφές έντεχνης πεζογραφίας	Δίηγημα, μυθιστόρημα, νουβέλα, χρονικό, μαρτυρίες, ημερολόγιο, βιογραφία, (αυτό)βιογραφία, αυτοβιογραφική αφήγηση, παραμύθι, ευθυμογράφημα
Ο αφηγητής: η «φωνή» που αφηγείται	• Διάκριση αφηγητή από τον συγγραφέα (Ο αφηγητής ως πλασματικό πρόσωπο/δημιούργημα του συγγραφέα) • Τύπος αφηγητή (συμμετοχή στην ιστορία): - <u>Ομοδιηγητικός:</u> συμμετέχει στην ιστορία που αφηγείται είτε ως πρωταγωνιστής (<u>αυτοδιηγητικός</u>) είτε ως αυτόπτης μάρτυρας/ δευτερεύων χαρακτήρας.

	- <u>Ετεροδιηγητικός</u>: δεν συμμετέχει καθόλου στην ιστορία (αόρατος παρατηρητής). • Πρόσωπο αφήγησης: - Πρωτοπρόσωπη αφήγηση (σε α' πρόσωπο) - Τριτοπρόσωπη αφήγηση (σε γ' πρόσωπο)
Αφηγηματική δομή Τα δομικά στοιχεία της αφήγησης	Αφηγητής, πρόσωπα (χαρακτήρες, ήρωες) χώρος, χρόνος, ιστορία, επεισόδια, πλοκή (η οργάνωση και η εξέλιξη των γεγονότων)
Αφηγηματικοί τρόποι	Αφήγηση, διάλογος, περιγραφή, μονόλογος, σχόλιο <u>Λειτουργία</u> : συμβάλλουν στην εξέλιξη της δράσης, στην παρουσίαση των προσώπων, στη σκιαγράφηση των χαρακτήρων και στη δημιουργία ατμόσφαιρας.
Αφηγηματικές τεχνικές	• Τρόποι απόδοσης του λόγου των προσώπων: ευθύς λόγος, πλάγιος λόγος • Τεχνικές σχετικές με τον χρόνο: <i>αναδρομή</i> (επιστροφή της αφήγησης σε γεγονότα που προηγήθηκαν της κύριας δράσης), <i>πρόληψη/προοικονομία</i> (προαναγγελία γεγονότων που θα συμβούν αργότερα), <i>επιτάχυνση</i> (παράλειψη μέρους της ιστορίας ή περιληπτική του απόδοση), <i>επιβράδυνση</i> (καθυστέρηση της εξέλιξης της αφήγησης μέσω εκτενούς περιγραφής ή σχολιασμού), <i>επανάληψη</i>
Εκφραστικά μέσα Αναγνώριση και λειτουργία τους στο κείμενο	Επανάληψη, παρήχηση, εικόνες (οπτικές, ακουστικές, οσφρητικές, γευστικές, απτικές), παρομοίωση, μεταφορά, προσωποποίηση, αλληγορία, αντίθεση, ασύνδετο σχήμα, υπερβολή, κοσμητικά επίθετα. <u>Λειτουργία</u> : (ενδεικτικά) προσφέρουν ρυθμό/μουσικότητα, δημιουργούν ζωντανές εικόνες, τονίζουν το νόημα και ενισχύουν τη συναισθηματική ένταση.
Παραμύθια • Βασικοί τύποι και χαρακτηριστικά του παραδοσιακού παραμυθιού • Σχέση παραδοσιακών και σύγχρονων παραμυθιών	Μοτίβα και εκφραστικοί τρόποι, ομοιότητες και διαφορές ως προς το περιεχόμενο και τη μορφή ανάμεσα στα παραδοσιακά και στα σύγχρονα «ανατρεπτικά» παραμύθια επώνυμων συγγραφέων
Χιούμορ • Τρόποι έκφρασης του χιούμορ στη λογοτεχνία και η λειτουργία τους	Τρόποι έκφρασης του χιούμορ: λογοπαίγνια, διφορούμενα μηνύματα, παρηχήσεις, επαναλήψεις, υπερβολή, ειρωνεία, σάτιρα, απρόσμενες ή ανατρεπτικές καταστάσεις, κωμικοί διάλογοι, άλλα γλωσσικά παιχνίδια <u>Λειτουργία</u> : δημιουργούν το κωμικό αποτέλεσμα, προκαλούν γέλιο ή χαμόγελο, σατιρίζουν πρόσωπα, συμπεριφορές ή κοινωνικές καταστάσεις, ανατρέπουν ή υπονομεύουν τη συμβατική αντίληψη των πραγμάτων, καλλιεργούν τον προβληματισμό μέσα από το χιούμορ.

ΕΝΟΤΗΤΕΣ		Περίοδοι Διδασκαλίας
	ΠΟΙΗΜΑΤΑ ΠΟΙΗΤΙΚΗΣ (ΣΥΝΕΧΕΙΑ)	
	Κείμενο 9: Μίλτος Σαχτούρης, «Ο ελεγκτής» (ΝΕ. ΛΟΓ. Γ΄, σελ. 78)	4
Δείκτες Επιτυχίας- Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα- Εξεταστέα Οι μαθητές/μαθήτριες να είναι σε θέση:	Δείκτες Επάρκειας- Διδακτέα	
1. Να επεξηγούν τα σημαντικότερα γνωρίσματα της ποίησης της Α΄ Μεταπολεμικής Γενιάς. 2. Να προσδιορίζουν τα χαρακτηριστικά του υπερρεαλισμού στην ποίηση και να αναγνωρίζουν υπερρεαλιστικά στοιχεία σε ποιήματα εκπροσώπων της νεοελληνικής Γενιάς του 1930 και της Α΄ Μεταπολεμικής Γενιάς. 3. Να κατανοούν τα κύρια γνωρίσματα της ποίησης του ευρωπαϊκού και νεοελληνικού μοντερνισμού και τις επιδράσεις του στην κυπριακή ποίηση του 2ου μισού του 20ού αιώνα. 4. Να αναγνωρίζουν στα ποιητικά κείμενα το ποιητικό υποκείμενο (η «φωνή» που εκφράζεται στο ποίημα)	1. α. Αναγνώριση των βασικών χαρακτηριστικών της μεταπολεμικής ποίησης, όπως η εμπειρία του πολέμου, η υπαρξιακή αγωνία, η αίσθηση της καταστροφής και η διάψευση των συλλογικών οραμάτων. β. Συσχέτιση των χαρακτηριστικών αυτών με τις εικόνες του ποιήματος («ουρανός γεμάτος αίμα», «σπασμένα φτερά») και με την ευθύνη που αναλαμβάνει το ποιητικό υποκείμενο. 2. α. Αναγνώριση υπερρεαλιστικών στοιχείων, όπως οι παράδοξες εικόνες, οι απρόσμενοι συνδυασμοί λέξεων και η κυριαρχία της φαντασίας. β. Ερμηνεία της λειτουργίας των υπερρεαλιστικών εικόνων στην έκφραση του ψυχικού κόσμου και της μεταπολεμικής πραγματικότητας. 3. α. Αναγνώριση στοιχείων του μοντερνισμού, όπως ο ελεύθερος στίχος, η αποσπασματική σύνθεση, η πολυσημία και ο συμβολικός λόγος. β. Συσχέτιση της μοντερνιστικής τεχνικής με τη δημιουργία ενός υπαινικτικού και πολυεπίπεδου νοήματος. 4. α. Διάκριση του ποιητικού υποκειμένου από τον δημιουργό του ποιήματος. β. Αναγνώριση της στάσης και της αποστολής του ποιητικού υποκειμένου, το οποίο παρουσιάζεται ως «ελεγκτής» και «κληρονόμος πουλιών».	

5. Να κατανοούν την πολυσημία (τις σημασίες) του ποιητικού λεξιλογίου και να αντιλαμβάνονται τον συγκινησιακό χαρακτήρα της ποίησης. 6. Να αναγνωρίζουν τα βασικά εκφραστικά μέσα της ποιητικής γλώσσας και να κατανοούν τη λειτουργία τους. 7. Να κατανοούν τον διάλογο που αναπτύσσουν νεοέλληνες ποιητές με την τέχνη της ποίησης και τις διάφορες απόψεις γύρω από τη φύση, τον ρόλο και τη θέση της ποίησης στη σύγχρονη εποχή.	5. α. Ερμηνεία της μεταφορικής σημασίας των συμβόλων του ποιήματος, όπως ο «ουρανός», το «αίμα», τα «αστέρια», τα «πουλιά» και τα «σπασμένα φτερά». β. Συσχέτιση των συμβόλων με την ανθρώπινη αγωνία, την αποστολή του ποιητικού υποκειμένου και τη δύναμη της ποίησης απέναντι στην καταστροφή. 6. α. Αναγνώριση και ερμηνεία των βασικών εκφραστικών μέσων του ποιήματος, όπως: • μεταφορά («ένας μπαξές γεμάτος αίμα είν' ο ουρανός»), • σύμβολο («αστέρια», «πουλιά», «σπασμένα φτερά»), • αντίθεση («αίμα» – «χιόνι»), • επανάληψη («πρέπει»), • πρωτοπρόσωπη αφήγηση («εγώ»), • ελεύθερος στίχος, • λιτό και αποσπασματικό ύφος. β. Σχολιασμός της λειτουργίας των εκφραστικών μέσων στην ανάδειξη της μεταπολεμικής αγωνίας, της ευθύνης του ποιητή και της ανάγκης για αντίσταση. 7. α. Αναγνώριση του ποιήματος ως ποιήματος ποιητικής, όπου προβάλλεται ο ρόλος και η αποστολή του ποιητή μέσα στον κόσμο. β. Διερεύνηση της σχέσης του ποιητή με την κοινωνία, όπως εκφράζεται μέσα από την ευθύνη του να «ελέγχει τ' αστέρια» και να συνεχίζει να δημιουργεί ακόμη και «με σπασμένα φτερά». <u>Εισηγήσεις- Ενδεικτικές δραστηριότητες:</u> 1. Συγκριτική μελέτη του ποιήματος με τον «Άλμπτρο» του Σαρλ Μπωντλαίρ και τα ποιήματα του Κ. Γ. Καρυωτάκη («Σαν δέσμη από τριαντάφυλλα», «Ελεγεία 1927»), με στόχο τη διερεύνηση του συμβολισμού του πουλιού και των σπασμένων φτερών ως εικόνων του ποιητή και της σχέσης του με την κοινωνία. 2. Συζήτηση για την εικόνα του ποιητή στο ποίημα. Οι μαθητές να διερευνήσουν τι συμβολίζει ο «ελεγκτής», γιατί αισθάνεται υποχρεωμένος να «ελέγξει τ' αστέρια» και πώς συνδέεται η ευθύνη αυτή με τον ρόλο της ποίησης στη σύγχρονη κοινωνία. 3. Δημιουργική γραφή: οι μαθητές να γράψουν ένα σύντομο ποίημα ή πεζό κείμενο στο οποίο ένα σύμβολο (π.χ. πουλί, ουρανός, αστέρι, φως) να εκφράζει μια προσωπική ή συλλογική αγωνία, ακολουθώντας τον υπαινικτικό τρόπο γραφής του Σαχτούρη.	
---	---	--

	Κείμενο 10: Μανόλης Αναγνωστάκης, «Επίλογος» (ΝΕ. ΛΟΓ. Γ΄, σελ.81)	4
Δείκτες Επιτυχίας- Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα- Εξεταστέα Οι μαθητές/μαθήτριες να είναι σε θέση:	Δείκτες Επάρκειας- Διδακτέα	
1. Να επεξηγούν τα σημαντικότερα γνωρίσματα της ποίησης της Α΄ Μεταπολεμικής Γενιάς. 2. Να αναγνωρίζουν στα ποιητικά κείμενα το ποιητικό υποκείμενο (η «φωνή» που εκφράζεται στο ποίημα) 3. Να κατανοούν την πολυσημία (τις σημασίες) του ποιητικού λεξιλογίου και να αντιλαμβάνονται τον συγκινησιακό χαρακτήρα της ποίησης. 4. Να αναγνωρίζουν τα βασικά εκφραστικά μέσα της ποιητικής γλώσσας και να κατανοούν τη λειτουργία τους.	1. α. Αναγνώριση των βασικών γνωρισμάτων της Α΄ Μεταπολεμικής Γενιάς στο ποίημα, όπως η διάψευση των συλλογικών οραμάτων, η πολιτική και κοινωνική απογοήτευση, ο ρεαλιστικός και στοχαστικός τόνος και η απόρριψη των αυταπατών («Κι όχι αυταπάτες προπαντός») β. Συσχέτιση των χαρακτηριστικών αυτών με τη λιτή, άμεση γλώσσα του ποιήματος, την αναφορά στην αδυναμία της ποίησης να «κινητοποιεί τις μάζες» ή να «ανατρέπει καθεστώτα» και την ανάδειξη της προσωπικής ευθύνης ως στάσης ζωής («Κρίνε για να κριθείς») 2. α. Διάκριση του ποιητικού υποκειμένου από τον δημιουργό του ποιήματος και αναγνώριση της φωνής που εκφράζει προβληματισμό για τον ρόλο της ποίησης και του ποιητή στη σύγχρονη κοινωνία. β. Σχολιασμός της στάσης του ποιητικού υποκειμένου, το οποίο απορρίπτει τις αυταπάτες, προβάλλει την αξία της αυτοκριτικής και καλεί τον άνθρωπο να αναλάβει προσωπική ευθύνη («Κρίνε για να κριθείς») 3. α. Ερμηνεία της μεταφορικής σημασίας των συμβόλων «θαμποί προβολείς», «ομίχλη», «δελτάριο», «ζω» και «ανάπηρος» στο πλαίσιο του ποιήματος. β. Συσχέτιση των συμβόλων με τη δυσκολία επικοινωνίας, τη μοναξιά, τη διατήρηση της ανθρωπίνης παρουσίας και την ανάγκη για ειλικρίνεια και προσωπική ευθύνη. 4. α. Εντοπισμός των βασικών εκφραστικών μέσων του ποιήματος: μεταφορά («θαμποί προβολείς μέσα στην ομίχλη»), σύμβολα («ομίχλη», «δελτάριο», «ανάπηρος»), επανάληψη («Κανένας στίχος σήμερα...»), προστακτική («Δείξε», «Κρίνε»), άμεσος λόγος, ελεύθερος στίχος και λιτό καθημερινό λεξιλόγιο. β. Σχολιασμός της λειτουργίας των εκφραστικών μέσων στην ανάδειξη της αυτοκριτικής διάθεσης, του προβληματισμού για τα όρια της ποίησης και της ευθύνης του ανθρώπου απέναντι στον εαυτό του και την κοινωνία	

5. Να κατανοούν τον διάλογο που αναπτύσσουν νεοέλληνες ποιητές με την τέχνη της ποίησης και τις διάφορες απόψεις γύρω από τη φύση, τον ρόλο και τη θέση της ποίησης στη σύγχρονη εποχή. 6. Να αντιλαμβάνονται τη σχέση λογοτεχνικής μορφής και περιεχομένου. 7. Να αναπτύσσουν την ικανότητα να ενεργούν ως υπεύθυνοι πολίτες.	5. α. Αναγνώριση του ποιήματος ως ποιήματος ποιητικής, μέσα από τον προβληματισμό για τη δύναμη, τα όρια και την αποστολή της ποίησης στη σύγχρονη εποχή β. Διερεύνηση της σχέσης ποιητή, ποίησης και κοινωνίας, όπως αναδεικνύεται από τη διαπίστωση ότι η ποίηση δεν ανατρέπει καθεστώτα, αλλά διατηρεί την ηθική ευθύνη και την ανθρώπινη μαρτυρία. 6. α. Αναγνώριση των γλωσσικών και υφολογικών χαρακτηριστικών του ποιήματος, όπως ο λιτός και αποφθεγματικός λόγος («Κι όχι αυταπάτες προπαντός»), ο ελεύθερος στίχος, η χρήση καθημερινού λεξιλογίου και ο άμεσος λόγος με την παράθεση των λόγων του Τίτου Πατρίκιου. β. Συσχέτιση της λιτής μορφής με το περιεχόμενο του ποιήματος, ώστε να αναδεικνύεται με αμεσότητα ο προβληματισμός για τα όρια της ποίησης («Κανένας στίχος σήμερα δεν κινητοποιεί τις μάζες») και το μήνυμα της προσωπικής ευθύνης και της αυτοκριτικής («Κρίνε για να κριθείς»). 7. α. Αναγνώριση των αξιών που προβάλλονται στο ποίημα, όπως η αυτοκριτική, η ειλικρίνεια, η υπευθυνότητα και η συνέπεια ανάμεσα στον λόγο και στις πράξεις. β. Συσχέτιση του τελικού μηνύματος («Κρίνε για να κριθείς») με τη διαμόρφωση ενεργού, υπεύθυνου και δημοκρατικού πολίτη που συμμετέχει κριτικά στην κοινωνική ζωή. <u>Εισηγήσεις- Ενδεικτικές δραστηριότητες:</u> 1. Συγκριτική μελέτη του ποιήματος «Επίλογος» του Μανόλη Αναγνωστάκη και του ποιήματος «Στίχοι 2» του Τίτου Πατρίκιου, με στόχο να διερευνήσουν οι μαθητές τον διάλογο που αναπτύσσεται ανάμεσα στα δύο κείμενα σχετικά με τον ρόλο, τη δύναμη και τα όρια της ποίησης, καθώς και τη στάση του ποιητή απέναντι στην κοινωνία και την ιστορία. 2. Συζήτηση στην τάξη με θέμα: «Μπορεί η ποίηση να αλλάξει τον κόσμο;». Οι μαθητές να αξιοποιήσουν στίχους του ποιήματος για να υποστηρίξουν τις απόψεις τους, να επιχειρηματολογήσουν σχετικά με τη σχέση ποίησης και εξουσίας και να προβληματιστούν για τον ρόλο της τέχνης στη σύγχρονη κοινωνία. 3. Δημιουργική γραφή: Οι μαθητές να γράψουν ένα σύντομο ποίημα ή ένα κείμενο προβληματισμού, στο οποίο θα εκφράζουν τη δική τους άποψη για την αποστολή του ποιητή και τη δύναμη του ποιητικού λόγου στη σημερινή εποχή.	
---	---	--

	Κείμενο 11: Νίκος Εγγονόπουλος, «Ποίηση 1948» (ΝΕ. ΛΟΓ. Γ΄, σ. 84)	4
Δείκτες Επιτυχίας-Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα-Εξεταστέα Οι μαθητές/μαθήτριες να είναι σε θέση:	Δείκτες Επάρκειας- Διδακτέα	
1. Να κατανοούν τα κύρια χαρακτηριστικά της ποίησης της Γενιάς του 1930.	1. α. Αναγνώριση χαρακτηριστικών της ποίησης της Γενιάς του '30 στο ποίημα, όπως ο ελεύθερος στίχος, η λιτή έκφραση, η συνειρμική ανάπτυξη των νοημάτων και ο προσωπικός, εξομολογητικός τόνος. β. Συσχέτιση των χαρακτηριστικών αυτών με την ιστορική πραγματικότητα του Εμφυλίου Πολέμου και την έκφραση της αγωνίας του ποιητή για τη θέση της ποίησης («τούτη η εποχή του εμφυλίου σπαραγμού δεν είναι εποχή για ποίηση»).	
2. Να προσδιορίζουν τα χαρακτηριστικά του υπερρεαλισμού στην ποίηση και να αναγνωρίζουν υπερρεαλιστικά στοιχεία σε ποιήματα εκπροσώπων της νεοελληνικής Γενιάς του 1930 και της Α΄ Μεταπολεμικής Γενιάς.	2. α. Αναγνώριση υπερρεαλιστικών στοιχείων στο ποίημα, όπως οι απρόσμενοι συνειρμοί και η τολμηρή μεταφορά («σαν να γράφονταν από την άλλη μεριά αγγελτηρίων θανάτου») β. Σχολιασμός της λειτουργίας των υπερρεαλιστικών εικόνων στην απόδοση της τραγικής εμπειρίας του πολέμου και της αδυναμίας του ποιητή να δημιουργήσει ανεπηρέαστος από τα ιστορικά γεγονότα.	
3. Να αναγνωρίζουν στα ποιητικά κείμενα το ποιητικό υποκείμενο (η «φωνή» που εκφράζεται στο ποίημα)	3. α. Διάκριση του ποιητικού υποκειμένου από τον δημιουργό του ποιήματος και αναγνώριση της φωνής που εκφράζει προσωπική αγωνία για τον ρόλο της ποίησης σε μια εποχή βίας. β. Σχολιασμός της στάσης του ποιητικού υποκειμένου, το οποίο παρουσιάζει την ποίηση ως πράξη δύσκολη και επώδυνη μέσα στις συνθήκες του Εμφυλίου.	
4. Να κατανοούν την πολυσημία (τις σημασίες) του ποιητικού λεξιλογίου και να αντιλαμβάνονται τον συγκινησιακό χαρακτήρα της ποίησης.	4. α. Ερμηνεία της μεταφορικής σημασίας των εκφράσεων «εμφύλιος σπαραγμός», «αγγελτήρια θανάτου» και «πικραμένα ποιήματα». β. Συσχέτιση των συμβολικών αυτών εικόνων με τον πόνο, την ανθρώπινη απώλεια και την ευθύνη του ποιητή να καταγράψει την ιστορική εμπειρία.	
5. Να αναγνωρίζουν τα βασικά εκφραστικά μέσα της ποιητικής γλώσσας και να κατανοούν τη λειτουργία τους.	5. α. Εντοπισμός των βασικών εκφραστικών μέσων του ποιήματος: μεταφορά («αγγελτήρια θανάτου»), επανάληψη («δεν είναι εποχή»), παρένθεση, ελεύθερος στίχος, λιτό καθημερινό λεξιλόγιο, αποσπασματική διάταξη των στίχων και έμφαση μέσω της τυπογραφικής διάταξης («να / γραφεί / είναι / ως άν...»).	

6. Να κατανοούν τον διάλογο που αναπτύσσουν νεοέλληνες ποιητές με την τέχνη της ποίησης και τις διάφορες απόψεις γύρω από τη φύση, τον ρόλο και τη θέση της ποίησης στη σύγχρονη εποχή. 7. Να αντιλαμβάνονται τη σχέση λογοτεχνικής μορφής και περιεχομένου. 8. Να αναπτύσσουν την ικανότητα να ενεργούν ως υπεύθυνοι πολίτες.	β. Σχολιασμός της λειτουργίας των εκφραστικών μέσων στην ανάδειξη της δραματικής ατμόσφαιρας του Εμφυλίου, της αδυναμίας της ποιητικής δημιουργίας και της πικρίας που διαπερνά ολόκληρο το ποίημα. 6. α. Αναγνώριση του ποιήματος ως ποιήματος ποιητικής, καθώς ο ποιητής προβληματίζεται για τη δυνατότητα ύπαρξης της ποίησης σε περιόδους ιστορικής κρίσης. β. Συσχέτιση της ποίησης με την ιστορική πραγματικότητα και διερεύνηση του ρόλου του ποιητή ως μάρτυρα της εποχής του. 7. α. Αναγνώριση των γλωσσικών και υφολογικών χαρακτηριστικών του ποιήματος, όπως ο ελεύθερος στίχος, η λιτή γλώσσα, οι μονολεκτικοί στίχοι, οι παρενθέσεις και η ασυνήθιστη τυπογραφική διάταξη. β. Συσχέτιση της αποσπασματικής μορφής με το περιεχόμενο του ποιήματος, ώστε να αποδίδεται η ψυχική ένταση, η αίσθηση διάλυσης που προκαλεί ο Εμφύλιος και η δυσκολία της ποιητικής δημιουργίας. 8. α. Αναγνώριση των αξιών που προβάλλονται στο ποίημα, όπως η ειρήνη, η ιστορική μνήμη, η ευθύνη του πνευματικού ανθρώπου και ο σεβασμός προς την ανθρώπινη ζωή. β. Συσχέτιση των μηνυμάτων του ποιήματος με τη διαμόρφωση στάσεων υπευθυνότητας, δημοκρατικού διαλόγου και αποδοκimasίας της βίας και του διχασμού. <u>Εισηγήσεις- Ενδεικτικές δραστηριότητες:</u> 1. Συγκριτική μελέτη του ποιήματος «Ποίηση 1948» με το ποίημα του Μανόλη Αναγνωστάκη «Στον Νίκο Ε... 1949», με στόχο τη διερεύνηση του διαλόγου ανάμεσα στα δύο ποιήματα σχετικά με τον ρόλο της ποίησης κατά τη διάρκεια του Εμφυλίου Πολέμου. 2. Συζήτηση στην τάξη με θέμα: «Έχει θέση η ποίηση σε περιόδους πολέμου και κοινωνικών συγκρούσεων;». Οι μαθητές να αξιοποιήσουν στίχους του ποιήματος για να επιχειρηματολογήσουν σχετικά με την ευθύνη του ποιητή απέναντι στα ιστορικά γεγονότα. 3. Δημιουργική γραφή: Οι μαθητές να γράψουν ένα σύντομο ποίημα ή ένα πεζό κείμενο, στο οποίο θα αποτυπώνουν πώς μπορεί η τέχνη να λειτουργήσει ως μαρτυρία και μέσο αντίστασης απέναντι στη βία και στον πόλεμο.	
---	--	--

	ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ	
	Κείμενο 12: Κώστας Μόντης, «Όλοι εμείς που γράφουμε στίχους»	3
Δείκτες Επιτυχίας-Προσδοκώμενα Μαθησιακά-Αποτελέσματα-Εξεταστέα Οι μαθητές/μαθήτριες να είναι σε θέση:	Δείκτες Επάρκειας- Διδακτέα	
1. Να κατανοούν τα κύρια γνωρίσματα της ποίησης του ευρωπαϊκού και νεοελληνικού μοντερνισμού και τις επιδράσεις του στην κυπριακή ποίηση του 2ου ημίσεος του 20ού αιώνα.	1. α. Αναγνώριση των χαρακτηριστικών του μοντερνισμού στο ποίημα, όπως ο ελεύθερος στίχος, η απουσία ομοιοκαταληξίας, η χρήση καθημερινού λεξιλογίου και η αξιοποίηση συμβολικών εικόνων. β. Συσχέτιση των μοντερνιστικών στοιχείων με την ποιητική έκφραση του Κώστα Μόντη, μέσα από τη συλλογική φωνή των ποιητών και τη διαχρονική αναζήτηση της αποστολής της ποίησης.	
2. Να αναγνωρίζουν στα ποιητικά κείμενα το ποιητικό υποκείμενο (η «φωνή» που εκφράζεται στο ποίημα).	2. α. Αναγνώριση του ποιητικού υποκειμένου που εκφράζεται με το α' πληθυντικό πρόσωπο («όλοι εμείς») και εκπροσωπεί συλλογικά όλους τους ποιητές. β. Ερμηνεία της επιλογής του συλλογικού «εμείς» ως έκφρασης αλληλεγγύης, κοινής ευθύνης και κοινής αποστολής των δημιουργών.	
3. Να αναγνωρίζουν τα βασικά εκφραστικά μέσα της ποιητικής γλώσσας και να κατανοούν τη λειτουργία τους.	3. α. Αναγνώριση εκφραστικών μέσων, όπως η επανάληψη («όλοι εμείς που γράφουμε στίχους»), οι αντιθέσεις («πλούσιοι και φτωχοί», «ανεπτυγμένοι και υπανάπτυκτοι»), οι μεταφορές και τα σύμβολα. β. Ερμηνεία της λειτουργίας των εκφραστικών μέσων στην ανάδειξη της ενότητας των ποιητών, της επιμονής τους να δημιουργούν και της διαχρονικής αξίας της ποίησης.	
4. Να κατανοούν την πολυσημία (τις σημασίες) του ποιητικού λεξιλογίου και να αντιλαμβάνονται τον συγκινησιακό χαρακτήρα της ποίησης.	4. α. Ερμηνεία της συμβολικής σημασίας λέξεων και εικόνων, όπως το «διαμπερές τραύμα της Γης», οι «χαρταετοί της καρδιάς» και η «παντιέρα». β. Συσχέτιση των συμβόλων με την αγωνία, την ελπίδα, την ελευθερία και τη διαρκή αναζήτηση του ιδανικού που εκφράζουν οι ποιητές.	
5. Να κατανοούν τον διάλογο που αναπτύσσουν νεοέλληνες ποιητές με την τέχνη της ποίησης και τις διάφορες απόψεις γύρω από τη φύση, τον ρόλο και τη θέση της ποίησης στη σύγχρονη εποχή.	5. α. Αναγνώριση του ποιήματος ως ποιήματος ποιητικής, στο οποίο ο ποιητής στοχάζεται για τον ρόλο, την ευθύνη και την αποστολή των ποιητών. β. Διερεύνηση της άποψης ότι η ποίηση αποτελεί διαχρονική πράξη δημιουργίας, αντίστασης και αναζήτησης της αλήθειας, παρά τις δυσκολίες και την έλλειψη αναγνώρισης.	

6. Να αντιλαμβάνονται τη διαλεκτική σχέση της κυπριακής λογοτεχνίας με την ευρύτερη νεοελληνική, ευρωπαϊκή και παγκόσμια λογοτεχνία.	6. α. Συσχέτιση του ποιήματος με τη διαχρονική παράδοση της ελληνικής και παγκόσμιας ποίησης, μέσα από την αναφορά στους ποιητές όλων των εποχών («απ' τον Όμηρο ή και πιο πριν»).
7. Να ευαισθητοποιούνται απέναντι στην πολιτισμική μας κληρονομιά και στα στοιχεία που συνθέτουν την εθνική μας ταυτότητα.	7. α. Αναγνώριση της ελληνικής ποιητικής παράδοσης ως μέρους της πολιτισμικής ταυτότητας που προβάλλεται μέσα από το ποίημα. β. Εκτίμηση της αξίας της ποίησης ως στοιχείου πολιτισμικής συνέχειας και συλλογικής μνήμης.
8. Να ευαισθητοποιούνται απέναντι σε κοινωνικά, οικονομικά, πολιτικά κ.ά. προβλήματα, παλαιότερα και σύγχρονα.	8. α. Αναγνώριση της ισότητας όλων των ανθρώπων και των ποιητών, ανεξάρτητα από φυλή, κοινωνική τάξη ή βαθμό ανάπτυξης των κοινωνιών στις οποίες ανήκουν. β. Συσχέτιση του ποιήματος με τη διαχρονική ανάγκη υπεράσπισης της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, της ελευθερίας της έκφρασης και της ειρηνικής συνύπαρξης.
9. Να αναπτύσσουν την ικανότητα να ενεργούν ως υπεύθυνοι πολίτες.	9. α. Ανάπτυξη στάσεων σεβασμού απέναντι στην ελευθερία της έκφρασης, της δημιουργίας και της διαφορετικής άποψης. β. Καλλιέργεια της συνείδησης ότι η τέχνη και ο λόγος μπορούν να συμβάλουν στον διάλογο, στην κοινωνική ευαισθητοποίηση και στην προάσπιση κοινών ανθρωπιστικών αξιών.
<u>Εισηγήσεις- Ενδεικτικές δραστηριότητες:</u> 1. Στο πλαίσιο της διερευνητικής μάθησης, οι μαθητές/μαθήτριες να αναζητήσουν και σε άλλες ποιητικές συλλογές του Κώστα Μόντη ποιήματα ποιητικής και να εντοπίσουν κοινές αντιλήψεις του ποιητή για τη φύση, τον ρόλο και την αποστολή της ποίησης. 2. Στο πλαίσιο της διακειμενικής προσέγγισης, να μελετήσουν ποιήματα ποιητικής του Μανόλη Αναγνωστάκη («Επίλογος»), του Τίτου Πατρίκιου («Στίχοι 2») και του Νίκου Εγγονόπουλου («Ποίηση 1948») και να συγκρίνουν τις απόψεις των ποιητών για τη δύναμη, τα όρια και την κοινωνική αποστολή της ποίησης. 3. ☐ Στο πλαίσιο της δημιουργικής γραφής, να συνθέσουν ένα σύντομο ποίημα ή ένα ποιητικό σημείωμα με θέμα «Γιατί γράφεται σήμερα η ποίηση;», αξιοποιώντας στοιχεία από το ποίημα του Κώστα Μόντη.	

	Κείμενα 13 + 14: Κυριάκος Χαραλαμπίδης, «Αμμόχωστος Βασιλεύουσα» • «Αρχή ενός ειδυλλίου» (ΚΚΛ, σσ. 276- 277) • «Αρχή Ινδίκτου»	6
Δείκτες Επιτυχίας- Προσδοκώμενα Μαθησιακά- Αποτελέσματα- Εξεταστέα Οι μαθητές/μαθήτριες να είναι σε θέση:	Δείκτες Επάρκειας-Διδακτέα	
1. Να κατανοούν τα κύρια γνωρίσματα της ποίησης του ευρωπαϊκού και νεοελληνικού μοντερνισμού και τις επιδράσεις του στην κυπριακή ποίηση του 2ου ημίσεος του 20ού αιώνα.	1. α. Αναγνώριση χαρακτηριστικών του μοντερνισμού στα ποιήματα, όπως ο ελεύθερος στίχος, η συμβολική γραφή, οι συνειρμικές εικόνες και η συνύπαρξη προσωπικής και συλλογικής εμπειρίας. β. Συσχέτιση των μοντερνιστικών στοιχείων με την κυπριακή ιστορική εμπειρία της προσφυγιάς, της κατοχής και της μνήμης της Αμμοχώστου.	
2. Να αναγνωρίζουν στα ποιητικά κείμενα το ποιητικό υποκείμενο (η «φωνή» που εκφράζεται στο ποίημα).	2. α. Αναγνώριση του ποιητικού υποκειμένου που απευθύνεται άμεσα στην Αμμόχωστο και εκφράζει προσωπικά βιώματα, νοσταλγία και αγάπη για την κατεχόμενη πόλη. β. Διάκριση του ποιητικού υποκειμένου από τον δημιουργό και ερμηνεία της σχέσης του με την πόλη ως σχέσης ερωτικής, βιωματικής και συμβολικής.	
3. Να αναγνωρίζουν τα βασικά εκφραστικά μέσα της ποιητικής γλώσσας και να κατανοούν τη λειτουργία τους.	3. α. Αναγνώριση εκφραστικών μέσων, όπως προσωποποίηση («πόλη σιδερένια», «δικιά μου γίνεσαι»), μεταφορές («πατημένη θάλασσα», «πόλη με το φεγγάρι στα μαλλιά σου»), σύμβολα (συρματοπλεγμα, άστρα, θάλασσα), επαναλήψεις και αντιθέσεις. β. Ερμηνεία της λειτουργίας των εκφραστικών μέσων στην ανάδειξη του τραύματος της κατοχής, της νοσταλγίας, της ελπίδας της επιστροφής και της συναισθηματικής σχέσης του ποιητή με την Αμμόχωστο.	
4. Να κατανοούν την πολυσημία (τις σημασίες) του ποιητικού λεξιλογίου και να αντιλαμβάνονται τον συγκινησιακό χαρακτήρα της ποίησης.	4. α. Ερμηνεία της συμβολικής σημασίας εικόνων και λέξεων, όπως «συρματοπλεγμα», «κρατητήριο», «πατημένη θάλασσα», «άστρα», «λευκό φως», ως εκφράσεων της κατοχής, της μνήμης, της ελπίδας και της ελευθερίας. β. Συσχέτιση του ποιητικού λεξιλογίου με τα συναισθήματα του ποιητικού υποκειμένου, όπως ο πόνος, η νοσταλγία, η προσμονή και η πίστη στην επιστροφή.	
5. Να κατανοούν τους τρόπους με τους οποίους τα ιστορικά γεγονότα επιδρούν στη ζωή των ανθρώπων, διαμορφώνοντας την	5. α. Αναγνώριση του ιστορικού πλαισίου της τουρκικής εισβολής, της κατοχής της Αμμοχώστου και της προσφυγιάς, όπως αποτυπώνεται στα ποιήματα.	

ατομική/συλλογική συνείδησή τους. 6. Να αντιλαμβάνονται τη διαλεκτική σχέση της κυπριακής λογοτεχνίας με την ευρύτερη νεοελληνική, ευρωπαϊκή και παγκόσμια λογοτεχνία. 7. Να ευαισθητοποιούνται απέναντι στην πολιτισμική μας κληρονομιά και στα στοιχεία που συνθέτουν την εθνική μας ταυτότητα. 8. Να ευαισθητοποιούνται απέναντι σε κοινωνικά, οικονομικά, πολιτικά κ.ά. προβλήματα, παλαιότερα και σύγχρονα. 9. Να αναπτύσσουν την ικανότητα να ενεργούν ως υπεύθυνοι πολίτες.	β. Διερεύνηση της επίδρασης της κατοχής στα βιώματα, στη μνήμη, στην ταυτότητα και στην ελπίδα των προσφύγων. 6. α. Αναγνώριση της σύνδεσης της κυπριακής εμπειρίας με οικουμενικά θέματα, όπως η απώλεια της πατρίδας, η προσφυγιά, η μνήμη και η ελευθερία. β. Συσχέτιση των ποιημάτων με τη μεταπολεμική ελληνική και κυπριακή λογοτεχνία που πραγματεύεται τον πόλεμο, την κατοχή και τον νόστο. 7. α. Αναγνώριση της Αμμοχώστου ως ιστορικού και πολιτισμικού συμβόλου της Κύπρου. β. Εκτίμηση της αξίας της πολιτισμικής μνήμης και της διατήρησης της ιστορικής ταυτότητας μέσα από την ποίηση. 8. α. Διερεύνηση των συνεπειών της κατοχής, της προσφυγιάς και του ξεριζωμού, όπως παρουσιάζονται στα ποιήματα. β. Συσχέτιση των εμπειριών των προσφύγων της Αμμοχώστου με σύγχρονα ζητήματα πολέμου, εκτοπισμού και παραβίασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. 9. α. Ανάπτυξη στάσεων σεβασμού απέναντι στην ιστορική μνήμη, την ειρήνη και τα ανθρώπινα δικαιώματα. β. Καλλιέργεια υπεύθυνης στάσης απέναντι στη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς και στην ανάγκη ειρηνικής επίλυσης των συγκρούσεων. <u>Εισηγήσεις- Ενδεικτικές δραστηριότητες:</u> 1. Στο πλαίσιο της διερευνητικής μάθησης, οι μαθητές/μαθήτριες να μελετήσουν και άλλα ποιήματα από τη συλλογή <i>Αμμόχωστος Βασιλεύουσα</i> και να εντοπίσουν επαναλαμβανόμενα θέματα, σύμβολα και χαρακτηριστικά της ποιητικής του Κυριάκου Χαραλαμπίδη. 2. Στο πλαίσιο της διακειμενικής προσέγγισης, να συγκρίνουν τα ποιήματα με έργα Κυπρίων ποιητών που πραγματεύονται την απώλεια της πατρίδας και τον νόστο (π.χ. Μιχάλης Πιερής, <i>Μεταμορφώσεις Πόλεων</i>, Π. Γαλάζη, <i>Υπνοπαιδεία</i>) και να εντοπίσουν κοινές θεματικές και διαφορετικές εκφραστικές επιλογές. 3. Στο πλαίσιο της δημιουργικής γραφής, να συνθέσουν ένα σύντομο ποιητικό ή πεζό κείμενο με θέμα «Η πόλη που περιμένει», αξιοποιώντας σύμβολα και εικόνες εμπνευσμένες από την <i>Αμμόχωστο Βασιλεύουσα</i>.	
---	---	--

	Κείμενο 15: Αλμπέρ Καμύ, «Γράμμα σ' ένα φίλο Γερμανό» (απόσπασμα), (ΚΝΕΛ Γ', σελ. 407- 410)	5
Δείκτες Επιτυχίας-Προσδοκώμενα Μαθησιακά-Αποτελέσματα-Εξεταστέα Οι μαθητές/μαθήτριες να είναι σε θέση:	Δείκτες Επάρκειας-Διδακτέα	
1. Να γνωρίζουν μερικούς από τους σημαντικότερους σταθμούς της Ιστορίας της ευρωπαϊκής και νεοελληνικής λογοτεχνίας.	1. α. Αναγνώριση του έργου ως χαρακτηριστικού δείγματος της γαλλικής αντιστασιακής λογοτεχνίας κατά τη διάρκεια της γερμανικής κατοχής. β. Συσχέτιση του ιστορικού πλαισίου του Β' Παγκοσμίου Πολέμου με το αντιναζιστικό και ανθρωπιστικό μήνυμα του κειμένου.	
2. Να κατανοούν τα ουσιώδη γνωρίσματα της νεωτερικής νεοελληνικής και ευρωπαϊκής πεζογραφίας του 20ού αιώνα.	2. α. Αναγνώριση του στοχαστικού και επιχειρηματολογικού χαρακτήρα του επιστολικού λόγου, που συνδυάζει αφήγηση και ιδεολογικό προβληματισμό. β. Ερμηνεία της λιτής, πυκνής και άμεσης γλώσσας, η οποία υπηρετεί την καταγγελία της ναζιστικής βίας και την υπεράσπιση του ανθρωπισμού.	
3. Να προσδιορίζουν τα γραμματικά πρόσωπα της αφηγηματικής γλώσσας και τα δομικά στοιχεία της αφήγησης.	3. α. Αναγνώριση της χρήσης του α' προσώπου («σας διηγηθώ», «σας ξέρω») και του β' προσώπου («εσείς»), που δημιουργούν άμεσο διάλογο ανάμεσα στον συγγραφέα και τον υποθετικό συνομιλητή. β. Αναγνώριση των βασικών δομικών στοιχείων του αποσπάσματος (αφήγηση του περιστατικού – κορύφωση με την απόπειρα διαφυγής – ιδεολογικός σχολιασμός και συμπίερασμα).	
4. Να αναγνωρίζουν τη συμμετοχή ή μη του αφηγητή στην ιστορία και το ρηματικό πρόσωπο στο οποίο γίνεται η αφήγηση, καθώς και τη λειτουργία τους στο πιο πάνω αφήγημα.	4. α. Αναγνώριση του ομοδιηγητικού αφηγητή, ο οποίος παρεμβαίνει προσωπικά, σχολιάζει και απευθύνεται άμεσα στον αποδέκτη της επιστολής. β. Ερμηνεία της λειτουργίας του α' και του β' προσώπου στην ανάπτυξη ενός προσωπικού, πειστικού και αντιπαραθετικού λόγου.	
5. Να αναγνωρίζουν το περιεχόμενο της αφήγησης που καθορίζει και τον τύπο της αφήγησης.	5. α. Αναγνώριση της αφήγησης ενός συγκεκριμένου ιστορικού περιστατικού ως μέσου ανάπτυξης ανθρωπιστικών και αντιπολεμικών ιδεών. β. Συσχέτιση της αφήγησης γεγονότων με τον ιδεολογικό σχολιασμό που ακολουθεί και οδηγεί στο βασικό μήνυμα του κειμένου.	
6. Να αναγνωρίζουν τους αφηγηματικούς τρόπους σε ένα αφηγηματικό κείμενο.	6. α. Αναγνώριση της αφήγησης, του διαλόγου (παιδί – ιερέας), της περιγραφής και του σχολίου του συγγραφέα.	

7. Να κατανοούν τους τρόπους αναπαράστασης του χρόνου στην αφήγηση. 8. Να εντοπίζουν στα λογοτεχνικά κείμενα και να κατανοούν τους τρόπους με τους οποίους διαμορφώνονται οι σχέσεις των ανθρώπων 9. Να αναπτύσσουν την ικανότητα προσδιορισμού, κατανόησης, έκφρασης, δημιουργίας και ερμηνείας των εννοιών, των αισθημάτων, των περιστατικών των απόψεων και των τρόπων με τους οποίους η λογοτεχνία επεξεργάζεται και ανασυγκροτεί την πραγματικότητα.	β. Ερμηνεία της λειτουργίας των αφηγηματικών τρόπων στην ενίσχυση της δραματικότητας και της αντιπολεμικής επιχειρηματολογίας. 7. α. Αναγνώριση της χρονικής εξέλιξης του επεισοδίου από τη μεταφορά των κρατουμένων μέχρι την αποτυχημένη απόπειρα διαφυγής και την επιστροφή του παιδιού στο φορηγό. β. Συσχέτιση του συγκεκριμένου ιστορικού χρόνου του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου με τον διαχρονικό προβληματισμό για τη βία, την ελευθερία και την ανθρώπινη ευθύνη. 8. α. Διερεύνηση της σχέσης ανάμεσα στους φορείς της εξουσίας και τα θύματα της βίας, όπως παρουσιάζεται μέσα από τους Ναζί, τους κρατουμένους και το δεκαεξάχρονο παιδί. β. Ερμηνεία στάσεων, όπως η βία, η εξουσία, ο φόβος, η αντίσταση, η αλληλεγγύη και η ανθρώπινη αξιοπρέπεια, όπως αναδεικνύονται στο κείμενο. 9. α. Ερμηνεία του αντιπολεμικού και ανθρωπιστικού μηνύματος του αποσπάσματος μέσα από την ιστορία του νεαρού κρατουμένου και τον τελικό σχολιασμό του συγγραφέα. β. Διατύπωση τεκμηριωμένων απόψεων για τη σημασία της ελευθερίας, της αντίστασης και της προσωπικής ευθύνης απέναντι στη βία και τον ολοκληρωτισμό. <u>Εισηγήσεις- Ενδεικτικές δραστηριότητες:</u> 1. Στο πλαίσιο της διακειμενικής προσέγγισης, να μελετήσουν βασικούς άξονες της αντιπολεμικής λογοτεχνίας στο έργο του Καμύ και να τους συγκρίνουν με αντίστοιχα έργα της ευρωπαϊκής λογοτεχνίας του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου. 2. Να μελετήσουν αποσπάσματα από τη νουβέλα του Αλμπέρ Καμύ «Ο Ξένος» και να εντοπίσουν κοινά στοιχεία της σκέψης και της ανθρωπιστικής του προβληματικής. 3. Στο πλαίσιο της επικαιροποίησης, να συγκρίνουν τη στάση του δεκαεξάχρονου κρατουμένου και των υπόλοιπων προσώπων του κειμένου με τις εμπειρίες και τα διλήμματα ανθρώπων που βιώνουν σύγχρονες πολεμικές συγκρούσεις, αναπτύσσοντας προβληματισμούς για την αξία της ανθρώπινης ζωής, της ελευθερίας και της αντίστασης.	
--	---	--

	ΛΕΣΧΗ ΑΝΑΓΝΩΣΗΣ	4
	Βλ. ενδεικτικό κατάλογο λογοτεχνικών βιβλίων για τη Λέσχη Ανάγνωσης • Να οργανωθεί, στο πλαίσιο του μαθήματος, ένα πρόγραμμα αναγνώσεων και παρουσιάσεων λογοτεχνικών βιβλίων. • Μπορεί να λειτουργήσει στην τάξη λογοτεχνικό εργαστήριο με συναντήσεις με σημαντικούς λογοτέχνες, καθώς και με τη χρήση και αξιοποίηση της ηλεκτρονικής τεχνολογίας.	
	ΠΥΡΗΝΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ	26
	ΣΥΝΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΑ ΚΕΙΜΕΝΑ	8
	ΣΥΝΘΕΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ (projects) για το Α΄ τετράμηνο	4
	ΕΠΑΝΑΛΗΨΕΙΣ / ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ	6

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ	
ΓΡΑΠΤΗ	ΠΡΟΦΟΡΙΚΗ/ΣΥΝΤΡΕΧΟΥΣΑ/ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗ
Δύο (2) προειδοποιημένα διαγωνίσματα διάρκειας 45΄ λεπτών έκαστο Τελική ενιαία γραπτή εξέταση διάρκειας 135΄	- Προφορική επίδοση - Κατ' οίκον εργασία - Εναλλακτικές μορφές αξιολόγησης (διαθεματικές εργασίες, εργασίες τύπου Project, κ.ά.) - Συμμετοχή σε διαγωνισμούς

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟΣ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΛΕΣΧΗ ΑΝΑΓΝΩΣΗΣ**Α΄. ΠΟΙΗΣΗ**

1. Μανόλης Αναγνωστάκης, «Τα ποιήματα», Αθήνα, Νεφέλη, 2000.
2. Πωλ Βαλερύ, «Το παραθαλάσσιο νεκροταφείο – Η νεαρή μοίρα», Αθήνα, Γαβριηλίδης, 1999.
3. Τάκης Βαρβιτσιώτης, «Ποιήματα», Αθήνα, Καστανιώτης, 2003.
4. Κώστας Βάρναλης, «Το φως που καίει», Αθήνα, Κέδρος, 2003.
5. Νικηφόρος Βρεττάκος, «Τα ποιήματα», Αθήνα, Τρία Φύλλα, 2003.
6. Νίκος Γκάτσος, «Αμοργός», Αθήνα, Πατάκης, 2013.
7. Νίκος Εγγονόπουλος, «Μπολιβάρ», Αθήνα, Ίκαρος, 2007.
8. Νίκος Εγγονόπουλος, «Στην κοιλάδα με τους ροδώνες», Αθήνα, Ίκαρος, 2007.
9. Τόμας Έλιοτ, «Έρημη χώρα», Αθήνα, Ίκαρος, 2009.
10. Οδυσσέας Ελύτης, «Ποίηση», Αθήνα, Ίκαρος, 2008. (περιλαμβάνονται όλες οι συλλογές του)
11. Ανδρέας Εμπειρίκος, «Οκτάνα», Αθήνα, Ίκαρος, 2008.
12. Κώστας Καρυωτάκης, «Ποιήματα και πεζά», Αθήνα, Εστία, 2009.
13. Μιχάλης Κατσαρός, «Κατά Σαδδουκαίων», Αθήνα, Ζαχαρόπουλος, 1994.
14. Φεδερίκο Γκαρθία Λόρκα, «Ποιητικά Άπαντα», Αθήνα, Εκάτη, 2011.
15. Βλαντιμίρ Μαγιακόφσκι, «Ποιήματα», Αθήνα, Κέδρος, 2015.
16. Παντελής Μηχανικός, «Κατάθεση», 1975.
17. Κώστας Μόντης, «Γράμμα στη μητέρα Α΄, Β΄», Λευκωσία, 1965 / 1972.
18. Ράινερ Μαρία Ρίλκε, «Οι ελεγείες του Ντουίνο», Αθήνα, Πατάκης, 2013.
19. Πάμπλο Νερούδα, «Γενικό άσμα / Κάντο χενεράλ», Αθήνα, Δαρδανός-Τυπωθήτω, 2004.
20. Αρθούρ Ρεμπώ, «Το μεθυσμένο καράβι και άλλα ποιήματα», Αθήνα, Ελεύθερος Τύπος, 1997.
21. Γιάννης Ρίτσος, «Τέταρτη διάσταση», Αθήνα, Κέδρος, 2009.
22. Μίλτος Σαχτούρης, «Ποιήματα Α΄ και Β΄», Αθήνα, Κέδρος, 2012-2014.
23. Γιώργος Σεφέρης, «Ποιήματα», Αθήνα, Ίκαρος, 2014.
24. Τάκης Σινόπουλος, «Νεκρόδειπνος», Αθήνα, Ερμής, 1991.
25. Κυριάκος Χαραλαμπίδης, «Αμμόχωστος Βασιλεύουσα», Αθήνα, Άγρα, 1997.

Β΄. ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ

26. Λουκής Ακρίτας, «Αρματωμένοι», Αθήνα, Φιλιππότης, 1983.
27. Άρης Αλεξάνδρου, «Το κιβώτιο», Αθήνα, Κέδρος, 2012.
28. Μέλπω Αξιώτη, «Δύσκολες νύχτες», Αθήνα, Κέδρος, 2008.
29. Θανάσης Βαλτινός, «Η κάθοδος των εννιά», Αθήνα, Εστία, 2011.
30. Μαξίμ Γκόρκι, «Η μάνα», Αθήνα, Ζαχαρόπουλος, 1979.
31. Ηλίας Βενέζης, «Αιολική γη», Αθήνα, Εστία, 2011.
32. Μάρω Δούκα, «Η αρχαία σκουριά», Αθήνα, Πατάκης, 2013.
33. Λιλή Ζωγράφου, «Η αγάπη άργησε μια μέρα», Αθήνα, Αλεξάνδρεια, 1994.
34. Λιλίκα Νάκου, «Παραστρατημένοι», Αθήνα, Εστία, 1999.
35. Μαρία Ιορδανίδου, «Λωξάντρα», Αθήνα, Εστία, 2012.
36. Πάνος Ιωαννίδης, «Η αβάσταχτη φιλοπατρία του Π.Φ.Κ.», Λευκωσία, Κινύρας, 1989.
37. Πάνος Ιωαννίδης, «Αμερική '62», Αθήνα, Αιώρα, 2008.
38. Γιώργος Ιωάννου, «Η σαρκοφάγος», Αθήνα, Κέδρος, 2006.
39. Νίκος Καζαντζάκης, «Αναφορά στον Γκρέκο», Αθήνα, Καζαντζάκη, 2014.
40. Νίκος Καζαντζάκης, «Ο Φτωχούλης του Θεού», Αθήνα, Καζαντζάκη, 2011.
41. Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης, «Η Γυφτοπούλα», Αθήνα, Εστία, 2012.
42. Μ. Καραγάτσης, «Γιούγκερμαν», Αθήνα, Εστία, 2007.
43. Ρήνα Κατσελλή, «Στα βουνά της Τραμουντάνας», Λευκωσία, Χρυσοπολίτισσα, 2012.
44. Γιάννης Κατσούρης, «Στυλιανού ανάβασις», Λευκωσία, Άνευ, 2012.
45. Φραντς Κάφκα, «Η δίκη», Αθήνα, Ροές, 2010.

46. Φραντς Κάφκα, «Ο πύργος», Αθήνα, Κέδρος, 2008.
47. Αλέξανδρος Κοτζιάς, «Αντιπποίησις αρχής», Αθήνα, Κέδρος, 2001.
48. Μένης Κουμανταρέας, «Βιοτεχνία υαλικών», Αθήνα, Κέδρος, 2011.
49. Γκαμπριέλ Γκαρσία Μάρκες, «Εκατό χρόνια μοναξιά», Αθήνα, Λιβάνης, 1979.
50. Ήβη Μελεάγρου, «Ανατολική Μεσόγειος», Αθήνα, Αρμίδα, 2011.
51. Ήβη Μελεάγρου, «Προτελευταία εποχή», Αθήνα, Κέδρος, 1981.
52. Χόρχε Λουίς Μπόρχες, «Άπαντα τα πεζά», Αθήνα, Πατάκης, 2014.
53. Τζωρτζ Όργουελ, «1984, Αθήνα», Κάκτος, 1999.
54. Νίκος Γαβριήλ Πεντζίκης, «Το μυθιστόρημα της κυρίας Έρσης», Αθήνα, Άγρα, 2005.
55. Γ. Φ. Πιερίδης, «Τετραλογία των Καιρών», Λευκωσία, Πολιτιστικό Ίδρυμα Τραπέζης Κύπρου, 1989.
56. Μπόρις Πάστερνακ, «Δόκτωρ Ζιβάνγκο», Αθήνα, Ποταμός, 2015.
57. Κοσμάς Πολίτης, «Eroica», Αθήνα, Ερμής, 1991.
58. Κοσμάς Πολίτης, «Λεμονοδάσος», Αθήνα, 2003.
59. Αντώνης Σαμαράκης, «Το λάθος», Αθήνα, Ψυχογιός, 2013.
60. Διδώ Σωτηρίου, «Ματωμένα χώματα», Αθήνα, Κέδρος, 2012.
61. Κώστας Ταχτσής, «Το τρίτο στεφάνι», Αθήνα, Γαβριηλίδης, 2011.
62. Αντρέας Φραγκιάς, «Λοιμός», Αθήνα, Κέδρος, 2002.
63. Δημήτρης Χατζής, «Το διπλό βιβλίο», Αθήνα, Ροδακινό, 2008.

Γ'. ΘΕΑΤΡΟ

64. Λούλα Αναγνωστάκη, «Η πόλη», Αθήνα, Κέδρος, 2001.
65. Μαρία Αβρααμίδου, «Θέατρο», Λευκωσία, Αρμίδα, 2001.
66. Τένεσι Γουίλιαμς, «Γυάλινος κόσμος», Αθήνα, Ηριδανός, 2012.
67. Τένεσι Γουίλιαμς, «Λεωφορείο ο πόθος», Αθήνα, Ηριδανός, 2012.
68. Βασίλης Ζιώγας, «Το προξενικό της Αντιγόνης», Αθήνα, Ερμής, 1996.
69. Ευγένιος Ιονέσκο, «Η φαλακρή τραγουδίστρια – Το μάθημα – Οι καρέκλες», Αθήνα, Κέδρος, 2007.
70. Πάνος Ιωαννίδης, «Τρία θεατρικά έργα», Λευκωσία, Κινύρας, 1977.
71. Ιάκωβος Καμπανέλλης, «Η αυλή των θαυμάτων: Θέατρο», τ. Α', Αθήνα, Κέδρος, 2011.
72. Ρήνα Κατσελλή, «Τρελή γιαγιά, Λευκωσία», Χρυσοπολίτισσα, 1987.
73. Δημήτρης Κεχαΐδης, «Το πανηγύρι-Η βέρα-Το τάβλι», Αθήνα, Κέδρος, 2005.
74. Φεδερίκο Γκαρθία Λόρκα, «Ματωμένος γάμος», Αθήνα, Ηριδανός, 2008.
75. Φεδερίκο Γκαρθία Λόρκα, «Το σπίτι της Μπερνάντα Άλμπα», Αθήνα, Κέδρος, 2014.
76. Άρθουρ Μίλλερ, «Ο θάνατος του εμποράκου», Αθήνα, Πατάκης, 2011.
77. Κώστας Μουρσελάς, «Οι φίλοι-Ενυδρείο-Μαχαίρι στο κόκαλο», Αθήνα, Κέδρος, 2001.
78. Σάμιουελ Μπέκετ, «Περιμένοντας τον Γκοντό», Αθήνα, Ύψιλον, 1994.
79. Γρηγόριος Ξενόπουλος, «Το μυστικό της κοντέσσας Βαλέραινας», Αθήνα, Βλάσσης, 1991.
80. Ευγένιος Ο' Νηλ, «Το πένθος ταιριάζει στην Ηλέκτρα», Αθήνα, Κέδρος, 2007.
81. Γιώργος Σκούρτης, «Νταντάδες», Αθήνα, Καστανιώτης, 1998.